

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра географії та методики її викладання

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС
(НА ПРИКЛАДІ ЧОРТКІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ): СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ»**

Виконала: магістрантка Geo1-M21 групи
спеціальності 014 Середня освіта
(Географія)

Гайдамаха Іванна Юріївна

Керівник:

Касіяник І. П., кандидат географічних
наук, доцент, завідувач кафедри географії
та методики її викладання

Рецензент:

Гарбар В.В., кандидат географічних наук,
доцент кафедри географії та методики її
викладання

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1. Підходи до організації дослідження	6
1.2. ПТС дослідження.....	9
1.3. Методика організації дослідження	22
РОЗДІЛ 2. УМОВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ У МЕЖАХ ЧОРТКІВСЬКОЇ ОТГ.....	25
2.1. Природні умови та ресурсна база	25
2.2. Рекреаційні антропогенні ресурси.....	32
2.3. Рекреаційна інфраструктура	40
РОЗДІЛ 3. МІСЦЕ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ У ГОСПОДАРСЬКОМУ КОМПЛЕКСІ ЧОРТКІВСЬКОЇ ОТГ	43
3.1. Комплексоутворювальні можливості рекреації	43
3.2. Взаємодія рекреації із сільським господарством.....	45
3.3. Взаємодія рекреації із громадським харчуванням і транспортною системою	46
3.4. Рекреація та природоохоронна діяльність	49
РОЗДІЛ 4. РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	51
4.1. Просторова структура рекреаційної сфери Чортківської ОТГ	51
4.2. Проблеми розвитку рекреації в системі господарського комплексу	51
4.3. Перспективи розвитку рекреаційної сфери	55
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Чортківська об'єднана територіальна громада завдяки своїм природним багатствам та багатій історико-архітектурній спадщині є одним із найбільш рекреаційно-привабливих регіонів України, однак в економічному плані вказаний потенціал сьогодні дуже слабо реалізований.

Роль рекреаційної діяльності є визначальною в регіонах зі слабким розвитком промисловості та добре збереженими природними умовами. Це пов'язано в першу чергу із простотою організації виробничої інфраструктури, зацікавленості іноземців та мешканців великих міст у здійсненні відпочинку в таких регіонах та необхідністю збалансованого регіонального розвитку господарства. При цьому завдяки міжгалузевим зв'язкам розвиток рекреації стимулюватиме інші супутні галузі регіонального господарського комплексу та сприятиме загальному покращенню умов життя місцевого населення.

Одним із головних завдань ринкової трансформації економіки України є ефективне використання природно-ресурсного та соціально-економічного потенціалу регіонів. У зв'язку з цим особливо актуальним постає питання розвитку рекреаційної сфери як однієї із найбільш рентабельних та швидкоокупних. У зв'язку з цим, дослідження проблем розвитку рекреаційного комплексу Придністер'я, зокрема Чортківського району та ефективного використання його природно-ресурсної бази має важливе значення. Визначення передумов розвитку рекреаційної сфери у тісному зв'язку з провідними господарськими галузями регіону та соціальними системами дозволить за короткий термін досягти помітних економічних успіхів. Розвиток рекреаційної діяльності, як підсобного господарства дозволить суттєво збільшити прибутки місцевого населення.

Вказані особливості рекреаційної сфери виводять її у ранг стратегічно важливого колексоутворюючого напрямку в системі господарства Чортківської об'єднаної територіальної громади. Дослідження її структури,

факторів розвитку та можливостей взаємодії з іншими галузями є важливим завданням.

Об'єктом роботи є рекреаційна сфера господарства у Чортківській об'єднаній територіальній громаді.

Предметом дослідження є просторові особливості рекреаційної сфери та її міжгалузеві зв'язки.

Мета роботи полягає у виявленні факторів розвитку рекреації в Чортківській об'єднаній територіальній громаді та можливостей її взаємодії з іншими галузями господарства.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані такі **завдання**:

1. Аналіз літературних джерел, що характеризують умови розвитку рекреаційної господарської діяльності;
2. Визначення основних підходів та принципів організації дослідження;
3. Аналіз умов та ресурсів для розвитку рекреації в Чортківській об'єднаній територіальній громаді;
4. Встановлення принципів міжгалузевої взаємодії рекреаційної сфери з іншими господарськими системами досліджуваного регіону;
5. Характеристика просторової структури рекреаційної сфери, як комплексоутворюючої ланки в системі господарства ОТГ;
6. Оцінка ефективності функціонування рекреаційної системи;
7. Визначення перспектив розвитку рекреаційної сфери в Чортківській об'єднаній територіальній громаді

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано систему методів збору та просторової інтерпретації інформації а також прогнозування досліджуваних процесів.

Наукова новизна роботи полягає у міжгалузевому акценті дослідження рекреаційної сфери борщівського району, як основної умови комплексної реструктуризації господарства.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріал можна використовувати при плануванні розвитку господарського комплексу досліджуваної території.

Апробація результатів дипломної роботи. Основні положення дипломної роботи доповідались і обговорювались на науковій конференції, а саме: на підсумковій науковій конференції студентів та магістрантів.

Публікації. Основні положення дипломної роботи опубліковані в збірниках наукових праць підсумкової наукової конференції студентів та магістрантів.

Структура та обсяг роботи. Робота викладена на 67 сторінках машинописного тексту та складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який містить 44 найменування і додатків.

ВИСНОВКИ

Дослідження процесів розвитку і розміщення продуктивних сил , зокрема сфери господарської сфери рекреації здійснюється за допомогою багатьох підходів. Серед них найбільш ефективними на різних рівнях пізнання є такі: галузевий, міжгалузевий, регіональний, системно-структурний, історичний, комплексний, екологічний, проблемний, програмно-цільовий, відтворювальний

Провідними факторами розвитку рекреації в досліджуваному регіоні зокрема є юридичні та економічні. Перші включають визначення статусу рекреаційної діяльності в системі господарського комплексу району, умови взаємодії з іншими секторами економіки та обмеження і заборони. Економічні умови визначаються географічним положенням, рекреаційним потенціалом, що базується на природних (геолого-геоморфологічних, кліматичних та водних) і антропогенних (архітектурних, сакральних та меморіальних) ресурсах, розвитку інфраструктури та можливостях взаємодії з традиційними галузями господарства у регіоні.

Геоморфологічні об'єкти Чортківської об'єднаної територіальної громади можна назвати потенціал визначаючими в рекреаційній сфері. У їх структурі найважливішими є долинно-річкові системи та підземні карстові порожнини.

Долина р. Серет визначають осьову прив'язку об'єктів рекреаційної інфраструктури, характеризується високою привабливістю ландшафтів та є зоною першочергового інвестування завдяки природоохоронному статусу території.

На території Чортківської об'єднаної територіальної громади зосереджена значна кількість антропогенних рекреаційних ресурсів. Досліджувана територія налічує понад 10 церков та костелів (практично у кожному населеному пункті), 5 каплиць, дзвіниці, фортифікаційні споруди, палаци садиби та меморіальні комплекси.

З погляду організації інфраструктурного забезпечення рекреаційно-туристичного процесу, найважливішими елементами інфраструктури в районі є: санаторії, готельні комплекси, садиби земельного туризму та транспортна система (автомобільні шляхи, залізниці, вокзали).

Рекреаційна діяльність може стимулювати розвиток інших господарських галузей завдяки комплексному використанню ресурсів чи наданні взаємодоповнюючих послуг.

Особливістю рекреаційної діяльності є поєднання її окремих напрямків (зокрема агротуризму) з умовами сільськогосподарського виробництва. При цьому туроператором виступає сам сільськогосподарський виробник. Його рекреаційна діяльність є підсобним господарством і суттєво доповнює бюджет.

Міжгалузеве поєднання рекреаційної діяльності з транспортною та харчовою підгалузями господарства виявляється у спільності їх інфраструктури. По суті вони функціонують як єдине ціле однак залежно від рівня розвитку рекреаційної складової у них може бути виражена чи відсутня спеціалізація. Практично у всіх випадках, коли рекреація в регіоні стає відчутним економічною складовою транспортна мережа і заклади громадського харчування починають стрімко розвивати виробничі потужності та збільшувати асортимент послуг.

Просторову структуру рекреаційної діяльності відображають об'єкти територіального рекреаційного комплексу. На сьогодні в межах Чортківської об'єднаної територіальної громади районі чітко сформовані три низові рівні його ієрархічної структури.

Проблеми розвитку рекреаційної сфери у межах Чортківської об'єднаної територіальної громади визначаються незбалансованістю територіальної системи об'єктів, слабким розвитком інфраструктури, упередженим ставленням до розвитку рекреації місцевого населення, відсутністю зовнішнього стимулювання та певними екологічними наслідками.

Оптимізація рекреаційного комплексу Чортківської об'єднаної територіальної громади може дати відчутний імпульс його господарському і соціально-економічному розвитку. Це забезпечить збалансований розвиток рекреації, потік надходжень у бюджет, допоможе збереженню і відтворенню природних та історико-культурних багатств.

Отже, Чортківської об'єднаної територіальної громади в регіональному господарському комплексі може постати як регіон розвиненого сільського, рекреаційного господарства і природоохоронної справи на базі збалансованого використання природних ресурсів та взаємодоповнюючої інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агрокліматичні довідник Тернопільської області. – К: Держсільгоспвидав УРСР. 1959.
2. Азар В. Туризм – ещє один феномен ХХ века// Туризм практика, проблеми, перспективи. №5, 2005. – С.15 – 17
3. Андропов О.М. Стан рекреаційного комплексу України // Економіка і Екології, № 24, 2005. – С. 6 – 7
4. Афанасьєв Д.Р. Рослинність УРСР, Природні луки УРСР. – К: Наукова думка, 1968.
5. Бабинський С.Д. Путівник по визначних місцях області. – Тернопіль, 1957.
6. Багрова Л.А., Багров К.В., Преображенский В.С. Рекреационные ресурсы (походы к анализу понятия)// Изв. АН СССР. — Сер. геогр. — 1977. — № 92. — С. 5 – 12
7. Балковський Б.Є. Матеріали до флори Поділля. – Журнал Інституту ботаніки, 1940, №29.
8. Барбот – де Маршл Н.П. Силурійські пласти по Дністру. – гірський журнал, 1876, т. 11.
9. Бережна О.О.: «Стан і проблеми розвитку рекреаційно-оздоровчого комплексу України в період переходу до ринкових відносин» // Економіка України, №4, 2003. – С. 5 – 7
10. Бируля О. Геологія і гідрологія Поділля. – Вінниця, 1930.
11. Бородина В.В. Ресторанно-гостиничний бизнес, М.: Книжный мир, 1999. – 364 с.
12. Великов В.А., Іванченко В.Я. Вплив сучасних блокових рухів на формування повздожнього профілю рік середнього Придністров'я. – Фізична географія і геоморфологія, 1970, вип. 2.
13. Дроздовський Й.П. Природа Борщівського району.- Тернопіль: Джуба, 1999.-104с.
14. Заповідні парки Тернопільщини.-Львів, 1970.

15. Заставецька О.В. Тернопільська область: географічні основи комплексного економічного і соціального розвитку. – Львів, 197. – 211с.
16. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія і практика (на матеріалах Тернопільської області). – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 256с.
17. Ігнатенко Н.Г., Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал середнього Придністров'я. – Черновці: Черновиц. ун-т, 1980. 90с.
18. Иванух Р., Жученко В. Стратегические проблемы развития рекреационно-туристического комплекса Украины, // Экономика Украины. — 1998. № 1. – С. 56 – 60
19. Жученко В.: «Розвиток туристсько-рекреаційної діяльності на Україні: передумови та перспективи» // Регіональні перспективи – № 1 (14), 2001.
20. Куниця М.О. Антропогенні відклади Подільського Придністров'я. – Львів, 1966.
21. Круцкевич Н.Н. Про рослинність степових схилів Придністров'я в межах Тернопільської області. – К., 1961.
22. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. – Львів, 1997 – 254 с.
23. Мироненко Н.С., Твердохлебов И.Т. Рекреационная география. – М.6 Изд-во МГУ, 1991. – 50 с.
24. Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду Тернопільської області. – Тернопіль: облполіграфвидав, 1985.
25. Пузыревский Н.П. Днестр, его описание и предположения о его улучшении. – спб, 1902.
26. Положення про державний природний ландшафтний парк «Дністровський каньйон»: - Тернопіль, 1991. – 8с.
27. Природа Тернопільської області (Ред. Геренчука К.І.) – Львів: Вища школа, 1979. – 167с.

28. Радзівський В. Збруч – ріка єднання. Путівник. – Львів: Каменяр, 1969. – 176с.
29. Радзівський В.О. У печерних лабіринтах Тернопільщини. – К.: здоров'я, 1967.
30. Реєстр державних заказників республіканського і місцевого значення Тернопільської області. – Тернопіль, 1980. – 8с.
31. Реєстр пам'яток природи Тернопільської області. – Тернопіль, 1972. – 28с.
32. Свинко Й.М. Сторінки геологічного минулого рідного краю. – Тернопіль, 1991. – 46с.
33. Стафійчук В. І. Рекреалогія. Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.
34. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. – Львів: Світ, 1994. – 608 с.
35. Теоретические основы рекреационной географии. / Отв. ред. В.С. Преображенский. — М.: Наука, 1975. – 225 с.
36. Тутковський П.А. Краєвиди України. – Харків, 1929.
37. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. — Івано-Франківськ, 2001. – 86 с.
38. Царик Л.П. Природні заповідні території. – Тернопіль, 1998. – 60с.
39. Царик Л.П., Чернюк Г.В. Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки і аналізу. – Тернопіль: підручники і посібники, 2001. – с.121-132.
40. Чайковський М.П. Дністровський каньйон. – Львів: Каменяр, 1981. – 76с.
41. Чайковський М.П., Сінгалевич О.В. Дністр. Каньйон // матеріали науково-практичної конференції «Проблеми становлення і функціонування новостворених заповідників. – Гримайлів, 1995. – с. 256-258.

42. Черняк В.Н. Старовинні парки садово-паркового мистецтва Тернопільщини – національне багатство України // Українська наука: минуле, сучасне і майбутнє. Щорічник. – Тернопіль, 1997. – с. 181-187.
43. Чижов М.А. Природа Тернопольской области. – Т., ч.1,2, 1956, 1957.
44. <http://www.google.com.ua/>